

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING
KATTAQO'RG'ON FILIALI**

Ro'yxatga olindi
№ BB-60411300-.2.03

**QIMMATLI QOG'OZLAR
FAN DASTURI**

Bilim sohasi:	400 000	- Biznesni boshqarish va Huquq
Ta'lim sohasi:	410 000	- Biznes va Boshqarish
Ta'lim yo'nalishlari:	60410100	- Buxgalteriya hisobi va audit

Kattaqo'rg'on-2021

Fan/modul kodi TFT2005		O'quv yili 2024-2025	Semestr 7	ECTS – Kreditlar 6	
Fan/modul turi Tanlov		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fan nomi	Semestr	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami: (soat)
	Qimmatli qog'ozlar bozori	7	90	90	180
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad - bo'lajak mutaxassislarni qimmatli qog'oz bozorlari sohasi bo'yicha o'zlari va jamiyatga foydali bo'lgan nazariy va amaliy tajribalar, qonuniyatlar, jarayonlar, vositalar mazmun mohiyatini tushunib bilishga, ularni chuqur o'rganishga, tahliliy fikr mulohazalar yuritish va xulosalar chiqara olishga hamda ularning asosida qarorlar qabul qilishga, kelajakdagi amaliy faoliyatlarida samarali qo'llash ko'nikmalarini hosil qilishga o'rgatishdan iborat. Fanning vazifasi – talabalarga qimmatli qog'ozlar bozorining asoslari, qimmatli qog'ozlar turlari, qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq operatsiyalarni jahon amaliyotini o'rgatishdan iborat. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu Qimmatli qo'ozlarning umumiy tushunchasi Qimmatli qo'ozlar va fond birjasi. Pul yushunchasi. Iqtisodiy qonunlar. Qog'ozsiz nashrlar. Global sertifikatlar. Mulkiy huquq. Hujjat sifati. Emissiya qimmatli qog'ozlari. Kredit opsi. Qimmatli qog'ozlarning asosiy xususiyatlari. Aylanuvchanlik. Likvidlilik. Xatar tushunchasi. 2-mavzu. Aksiyalar Aksiya. Boshqarishda ishtirok etish huquqi. Aksiya kursi. O'zbekiston hududida chiqariladigan aksiya turlari. Oddiy va imtiyozli aksiyalar. Aksiya banklarining majburiy rekvizitlari. Kafolatlangan aksiyalar. Oltin aksiya. Plyural tushunchasi. Amerika depozitar tilxati (ADR). 3-mavzu. Obligatsiyalar Obligatsiya. Davlat obligatsiyalari. Davlat obligatsiyalarining eng yangi tarixi. Munitsipial obligatsiyalar. Korxonalar obligatsiyalari. Rendit. Korxonalar obligatsiyalari banklarining majburiy rekvizitlari. Obligatsiya turlari.				

4-mavzu. Xazina majburiyatlari va depozit sertifikatlari

Xazina majburiyatlari turlari. Depozit sertifikat banklarning majburiy rekvizitlari. Depozit sertifikatlari oldi - sotdisi. Sertifikat chiqarish to'g'risidagi qaror. Sertifikat egasi. Depozit yoki jamg'arma omonatining hajmi. Kredit muassasi.

5-mavzu. Veksellar

Veksel qonunlari. Solo veksel va tratta. Oddiy va o'tkazma vekselning majburiy rekvizitlari. Aksent. Jahon amaliyotida uchraydiga veksel turlari. Xazina veksellar. Moliyaviy veksellar. Indosament tushunchasi. Veksel noroziligi. "Legitm" qimmatli qog'ozi.

6-mavzu. Hosila qimmatli qog'ozlar tushunchasi.

Hosila qimmatli qog'ozlar(HQQ). Hosila qimmatli qog'ozlarining emitenti. Global sertifikat. Sing va seriya. Opsion shartnomasi. Opsion va fyuchers savdolari. Opsion turlari. Opsion xili va toifasi tushunchalari. Varrant. Mamlakatimiz opsionlari va fyucherslari tarixi.

7-mavzu. Qimmatli qog'ozlar bozori tushunchasi

Qimmatli qog'ozlar bozorining muassaviy infrotuzilmasi. O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozori tizmi. Investitsiya muassasalari. Qimmatli qog'oz oldi sotdisi. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi tartibsizlik. Qimmatli qog'ozlar bozorining roli. Fond bozori.

8-mavzu. Qimmatli qog'ozlar bozorlarining turlari va qimmatli qog'ozlar bilan savdo qilish texnologiyasi

Qimmatli qog'ozlarning birlamchi va ikkilamchi bozorlari. Qimmatli qog'ozlarning uyushgan va uyushmagan bozorlari. Qimmatli qog'ozlarning birja va birjadan tashqari bozorlari. Mintaqaviy va milliy bozorlar. Qimmatli qog'ozlarning xalqaro bozori. Tartibsiz savdo savdosi. Dillerlik bozorlari. sotiq. Gollancha kimoshdi

9-mavzu. Qimmatli qog'ozlar bozorining ishtirokchilari

Qimmatli qog'ozlarning emitentlari. Qimmatli qog'ozlar emissiyasi shakllari. Aksiyadorlik jamiyati. Sarmoyadorlar. Sarmoyadorlar xillari. Xoldinglar. Investitsiya muassasalari. Depozit sertifikatlari. Bozor ishtirokchilari. Davlat. Xorijiy sarmoyadorlar

10-mavzu. Qimmatli qog'ozlar oldi sotdisi bo'yicha bitimlarni amalga oshirishning asosiy bosqichlari va bu jarayondagi xatarlar

Fond bozori. Qimmatli qog'ozlar oldi sotdisidagi shartnomalar. Kliring. Amalga oshiriladigan bitim bo'yicha ko'rsatkichlarni taqqoslash. Bitimning ijro etilishi. Pul hisob-kitoblarini tashkil etish. Qimmatli qog'ozlar yetkazib berishni tashkil etish. Qimmatli qog'ozlar oldi sotdisi bo'yicha bitimlarni amalga oshirishdagi xatarlar. Xatar xillari. "likvidlilik" xatari

11-mavzu. O'zbekiston fond bozorini bugungi holatining o'ziga xos xususiyatlari va uni rivojlantirish istiqbollari

Fond bozori yilnomasi. Aholining investitsiya salohiyati. Konsauditinform. Davlat mulki qo'mitasining alohida roli. Qimmatli qog'ozlar likvidligi. Qimmatli qog'ozlar bozoridagi davlat siyosati. Gorizontalar darajada hal etiladigan vazifalar. Eksport tizimlar bilan ishlash. Qimmatli qog'ozlar bozorining me'yoriy - huquqiy bazasi.

12-mavzu. Aksiyadorlik jamiyatining umumiy tashkiliy asoslari

Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqa tashkiliy shakllardagi korxonalardan asosiy farqi. Biznes bo'yicha kontragentlar. Aksiyadorlik jamiyatlarini boshqarish. Aksiyadorlik jamiyati nazorati darajalari. Aksiyadorlik jamiyatlarining turlari. Ustav fondi. Aksiyalar nominal qiymati.

13-mavzu. Investitsiya muassasalarining umumiy xususiyati va investitsiya fondlari

Investitsiya muassasalari xususiyatlari. Mijozlar mablag'lari. Investitsiya fondlari turlari. Investitsiya fondlarini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari. Investitsiya fondini boshqarish. Turli xildagi xatarlarni kamaytirishga erishish. Xususiylashtirish investitsiya fondlari. XIF larni tashkil etish va ular faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari. XIF lar huquqi. XIF tomonidan xususiylashtirilgan korxonalar aksiyalarini sotib olinishi mexanizmining o'ziga xos xususiyatlari. XIF lar tomonidan maxsus davlat kreditlarining olinishi.

14-mavzu. Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bozoridagi roli

Bank tushunchasi. Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi tutgan mavqei. Mijozlarning qimmatli qog'ozlar portfelini boshqarish. Qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq operatsiyalar. Investitsiya vositachisi. Banklarda kadrlar salohiyati. Bozor qatnashchilari.

15-mavzu. Fond birjasi bozor iqtisodiyotining eng muhim muassasasi sifatida va uning tashkiliy asoslari

Klassik ko'rinishdagi fond birjasi. Fond birjasi asosiy xususiyatlari. Mamlakat iqtisodiy holatining barometri. Birja. Fond birjasida qimmatli qog'ozlar bilan operatsiyalar tamoyillari. Birjada taqiqlanuvchi holatlar. O'zini o'zi taribga soluvchi tashkilotlar. Birja bitimlari. "Toshkent" RFB funksional bo'limlari. "Toshkent" Respublika fond birjasining tashkiliy tuzilmasi.

16-mavzu. Jahonning yirik fond birjalari

Nyu York Fond birjasi. Birja a'zolari kontragenti. Birja brokerlari. Birja maklerlari. Assotsiar a'zolar. Frankfurt fond birjasi. Tokio fond birjasi (TFB). Birja a'zosi talabnomasi. Istanbul fond birjasi (IFB). Istanbul fond birjasi a'zolari guruhlar. Yangi kompaniyalar bozori.

17-mavzu. Qimmatli qog'ozlar bozorining davlat tomonidan tartibga solinishining mohiyati

Qimmatli qog'ozlar bozorining davlat tomonidan tartibga solinish zarurati. Qimmatli qog'ozlar bozorini tartibga solishda modellar. Qimmatli qog'ozlar bozorini tartibga solishda davlatning vazifalari.

18-mavzu. Qimmatli qog'ozlar bozorini tartibga soluvchi organlar

Davlat nazorati. Markaz faoliyatining asosiy vazifalari va yo'nalishlari. Qimmatli qog'ozlar bozori faoliyatini muvofiqlashtirish. Qimmatli qog'ozlar bozoriga oid qonunlar. Markaz Qimmatli qog'ozlar bozori ishtirokchilari faoliyati.

19-mavzu. O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozoriga oid qonun hujjatlarining takomillashuvi

Sobiq Sovet Ittifoqi hududida fond bozorlarini tashkil etish uchun shart sharoitlar. O'zini o'zi moliyalashtiruvchi tashkilotlar. Mustaqillik sharoitlarida Qimmatli qog'ozlar bozori to'g'risidagi qonun hujjatlarini shakllantirish. Qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirishning davlat siyosati. Moliya. Xorijiy emitentlar qimmatli qog'ozlari.

20-mavzu. Emitentlarni moliyaviy tahlil etish asoslari

Fundamental tahlil. Tehnik tahlil. Qimmatli qog'ozlar tahlilchilari. Reytingkompaniyalari. To'lovga layoqatlilik koeffitsiyentlari. Kompaniyaning rentabellik darajasini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Kompaniyaning ishbilarmonlik faolligi ko'rsatkichlari. Kompaniyaning bozordagi faolligi ko'rsatkichlari.

III. Amaliy (yoki seminar yoki laboratoriya) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Qimmatli qog'ozlarning umumiy tushunchasi
2. Harakatlar
3. Obligatsiyalar
4. Xazina majburiyatlari va depozit sertifikatlar
5. Veksellar
6. Hosila qimmatli qog'ozlar tushunchasi
7. Qimmatli qog'ozlar bozori tushunchasi
8. Qimmatli qog'ozlar bozorlarining turlari va qimmatli qog'ozlar bilan savdo

qilish texnologiyasi

9. Qimmatli qog'ozlar bozorining ishtirokchilari

10. Qimmatli qog'ozlar oldi sotdisi bo'yicha bitimlarni amalga oshirishning asosiy bosqichlari va bu jarayondagi xatarlar

11. O'zbekiston fond bozorini bugungi holatining o'ziga xos xususiyatlari va uni rivojlantirish istiqbollari

12. Aksiyadorlik jamiyatining umumiy tashkiliy asoslari

13. Investitsiya muassasalarining umumiy xususiyati va investitsiya fondlari

14. Tijorat banklarining qimmatli qog'ozlar bozoridagi roli

15. Fond birjasi bozor iqtisodiyotining eng muhim muassasasi sifatida va uning tashkiliy asoslari

16. Jahonning yirik fond birjalari

17. Qimmatli qog'ozlar bozorining davlat tomonidan tartibga solinishining mohiyati.

18. Qimmatli qog'ozlar bozorini tartibga soluvchi organlar

19. O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozoriga oid qonun hujjatlarining takomillashuvi

20. Emitentlarni moliyaviy tahlil etish asoslari

21. Qimmatli qog'ozlar indeksleri tavsifi va ularning ahamiyati

22. Qimmatli qog'ozlar reytingi va Fond bozori qatnashchilariga axborot berish.

23. Qimmatli qog'ozlar oldi sotdisi bo'yicha bitimlarni amalga oshirishning asosiy bosqichlari va bu jarayondagi xatarlar

24. Qimmatli qog'ozlar bozorlarining turlari va qimmatli qog'ozlar bilan savdo qilish texnologiyasi

25. Investitsiya muassasalarining umumiy xususiyati va investitsiya fondlari

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Qimmatli qog'ozlarning umumiy tushunchasi

2. Harakatlar

3. Obligatsiyalar

4. Xazina majburiyatlari

5. Depozit sertifikatlari

6. Veksellar

7. Hosila qimmatli qog'ozlar tushunchasi.

8. Qimmatli qog'ozlar bozori tushunchasi

9. Qimmatli qog'ozlar bozorining turlari

10. Qimmatli qog'ozlar bilan savdo qilish texnologiyalarini tasvirlash

11. Qimmatli qog'ozlar bozorining ishtirokchilari

12. Qimmatli qog'ozlar oldi sotdisi bo'yicha bitimlarni amalga oshirishning asosiy bosqichlari
13. Qimmatli qog'ozlar oldi - sotdisi bo'yicha bitimlarni amalga oshirishdagi xatarlar
14. O'zbekiston fond bozorini bugungi holatining o'ziga xos xususiyatlari va uni rivojlantirish istiqbollari
15. Aksiyalashtirish va uning ommaviy xususiylashtirish sharoitidagi o'ziga xos xususiyati.
16. Aksiyadorlik jamiyatining umumiy tashkiliy asoslari
17. Davlat korxonasini qayta o'zgartirish yo'li bilan aksiyadorlik jamiyatlarini tashkil etish tartibi
18. Yangidan barpo etiladigan aksiyadorlik jamiyatlarini tashkil qilish
19. Aksiyadorlik jamiyatini bosqarish
20. Dividendlar. Ularni aniqlash, hisoblab yozish va to'lash tartibi
21. Investitsiya vositachilari
22. Investitsiya maslahatchilari
23. Investitsiya kompaniyalari
24. Depozitariylar
25. Qimmatli qog'ozlarni nominal egalari.
26. Fond do'konlari
27. Tijorat banklari qimmatli qog'ozlar bozorida sarmoyadorlar sifatida
28. Tijorat banklari investitsiya muassasalari sifatida
29. Tijorat banklarining veksel operatsiyalari
30. Markaziy banklar qimmatli qog'ozlar bozorida
31. Fond birjasining a'zolari. Brokerlik joyi tushunchasi. Rasmiy dillerlar.
32. Qimmatli qog'ozlarning birja savdolariga qo'yilishiga ruxsat etish. Listing tadbiri.
33. Birja savdolari o'tkazish mexanizmlari
34. Birja brokerlari va mijozlarining o'zaro munosabatlari.
35. AQSh qimmatli qog'ozlari bozori va fond birjalari bo'yicha komissiyasi
36. AQSh qimmatli qog'ozlari bozoriga oid qonun hujjatlarining takomillashuvi.
37. O'zbekistonda fond birjasining vujudga kelishi
38. Hisob kitob va kliring tashkilotlari
39. Reestr saqlovchilar
40. "Toshkent" RFB va uning bo'limlarining vazifalari
41. Jahonning yirik fond birjalari
42. O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozoriga oid qonun hujjatlari takomillashuvi
43. Emitentlarni moliyaviy tahlil qilish asoslari.

	44. Qimmatli qog'ozlar reytingi 45. Audit va qimmatli qog'ozlar bozori.
3.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • Qimmatli qog'ozlar bo'yicha tayyorgarlikka mos zamonaviy tendensiyalari, muammolari va istiqbollari hamda ularning turdosh fanlar bilan o'zaro aloqasini tushunishi; • Fan bilan bog'liq asosiy obyektlarni, omillarni, hodisa va jarayonlarni bilishi, ularni tadqiq qilish usullaridan foydalana bilishi; • Moliya bozori va qimmatli qog'ozlarga oid barcha konsepsiyalar, modellar, usullar, uslublar, yo'sinlar, jarayonlar, jarayonlar, operatsiyalar mexanizmlar va boshqa vositalarni bilishi; • Qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyat yuritish va qimmatli qog'ozlar bilan operatsiyalar bajarish bo'yicha ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • electron va tarqatma materiallar;
5.	VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	Asosiy adabiyotlar: 1. Butikov I. L. Qimmatli qog'ozlar bozori. Darslik. Toshkent: Konsauditinform, 2001.-496 bet. 2. Shoxazamiy Sh. Sh. Moliya bozori va qimmatli qog'ozlar. Darslik. - T: "Fan va texnologiya", 2012. 440 bet. 3. Shoxazamiy Sh. Sh. Ismoilov K. Kasb hunar kollejlari uchun o'quv qo'llanma. T: "ILM ZIYO" 2012. -232 bet. Qo'shimcha adabiyotlar: 4. "Auditorlik faoliyati" to'g'risida O'zbekiston Respublikasining qonuni. 2000-yil. 26 mayda qabul qilingan. 5. Korxonani moliyaviy tahlil qilish bo'yicha metodik tavsiyalar. O'zbekiston Respublikasining Korxonalar bankrotligi va ularni sanatsiyalash masalalari bo'yicha Hukumat komissiyasi tomonidan 1997 yil 17 aprelda tasdiqlangan. Axborot manbalari (saytlar):

	6. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi xukumat portali. 7. http://www.lex.uz 8. http://www.mineconomi.uz 9. http://www.mf.uz 10. http://www.stat.uz 11. http://www.soliq.uz
7.	Fan dasturi Samarqand davlat universitetining Kattaqo‘rg‘on filiali Kengashining 2021 yil 28.08 1 -son bayyonomasi bolan ma’qullangan
8.	Fan/modul uchun mas’ullar: L.Kuldoshev– SamDUKF, “Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot ” kafedrası assistenti
9.	Taqrizchilar: Sh.S.Sharifov – SamDU. Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrası dotsenti PhD, (tashqi) S.Maxmudov – SamDUKF, “Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot ” kafedrası kafedra mudiri(ichki)
Dastur mualliflari:	L.Kuldoshev
E-mail:	kuldoshevlazizjon@gmail.com
Tashkilot:	Samarqand davlat universiteti Kattaqo‘rg‘on filiali, Aniq va tabiiy fanlar fakulteti, Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot kafedrası